

Ljubljana, 30. 3. 2020

Stališča Zveze svobodnih sindikatov Slovenije (ZSSS) k predlogu ZAKONA O INTERVENTNIH UKREPIH ZA ZAJEZITEV EPIDEMIJE COVID-19 IN OMILITEV NJENIH POSLEDIC ZA DRŽAVLJANE IN GOSPODARSTVO

Splošno

Zakon obsega rešitve, ki jih v veliki meri podpiramo, v nadaljevanju pa posredujemo predloge za dopolnitev oziroma spremembe rešitev. Ker je čas za temeljito preučitev izjemno kratek, pri čemer se zavedamo nujnosti sprejetja zakona, smo povzeli rešitve na kratko, pripravljeni smo jih širše pojasniti, vsekakor pa bomo predloge, ki v tem zakonu ne bodo upoštevani, skupaj še z nekaterimi, predlagali za uvrstitev v naslednji paket zakonov s tega področja.

1.

V predlogu zakona je v točki 2.3 (zadnja alinea 1. odstavka) med drugim navedeno, da predlog zakona na področju dela in plačevanja prispevkov za socialno varnost predlaga uvedbo »začasnega denarnega nadomestila plače zaradi izgube zaposlitve«. Te rešitve ni. Kljub najavi, da bodo delavci, ki jim bo v času veljavnosti Zakona prenehalo delovno razmerje, vsi upravičeni do nadomestila na Zavodu od prvega dne izgube zaposlitve, je tovrstno določilo izpadlo. **Obrazložitev pglavitnih rešitev in tekst zakona sta si v nasprotju.**

Zato predlagamo, da se zakon v tem delu dopolni in sicer na način, da se **začasno denarno nadomestilo plače zaradi izgube zaposlitve v času epidemije, prizna vsaki osebi, ki ji je od dneva razglasitve epidemije (t.j. od 12. 3. 2020 dalje) prenehala pogodba o zaposlitvi iz poslovnih razlogov ali zaradi izteka časa za katerega je bila sklenjena. Uveljavljanje tovrstne pravice »začasnega denarnega nadomestila plače zaradi izgube zaposlitve« pa nima vpliva na kasnejšo uveljavljanje pravice do denarnega nadomestila za čas brezposelnosti po določbah ZUTD.**

2.

Predlagamo, da se zakon dopolni, in sicer tako, da **bo iz njega jasno vidna prepoved odpuščanja zaposlenih delavcev, vezana na ukrep sofinanciranja nadomestila plače s strani države.** Rešitev bi morala biti vsebovana v 22. členu.

3.

Predlagamo, da se zakon dopolni na način, da **se ukrepi, predvideni za samozaposlene in postopek njihovega uveljavljanja, uporabljajo tudi za dijake in študente, ki delo opravljajo na podlagi izdanih študentskih napotnic in za delavce, ki opravljajo delo na podlagi pogodb civilnega prava (avtorske, delovršne ...).** Slednji so povsem prezrti, predviden enkratni znesek za študente ni ustrezen za tiste, ki so delali. V sorazmernem deležu naj velja tudi za popoldanske s. p.-je in tiste, ki delajo na podlagi vrednotnic.

4.

Določba **2. odstavka 24. člena** je nejasna, predlagamo, da se določi **možnost opravljanja dela na poziv delodajalca, brez omejitve 7 dni in brez omejitve, da gre za zaporedne dneve,** jasno se tudi določi, kako je v tem primeru s **sofinanciranjem nadomestila plače ter da delavcu pripada za takšen čas plača v skladu s pogodbo o zaposlitvi.**

5.

Določba **3. odstavka 24. člena** ne predvideva situacije, ko je delodajalec z namenom zmanjševanja stroškov dela v času epidemije že znižal plače zaposlenih delavcem in hkrati obdržal polni delovni čas. Zato predlagamo, da se 3. odstavek 24.člena spremeni, in sicer tako, da se glasi:

(3) Če je bila plača delavca znižana v času epidemije bodisi zaradi določitve krajšega polnega delovnega časa pri delodajalcu bodisi iz drugih razlogov, se za določitev osnove za nadomestilo plače za čas začasnega čakanja na delo upošteva plača ali osnova za nadomestilo plače iz zadnjih treh mesecev pred znižanjem plače.

6.

V **5. odstavku 24. člena** predlagamo, da se zaradi večje jasnosti in uporabe določi celotnega poglavja 1.1. **črta besedna zveza: »...v skladu z odločitvijo iz prvega odstavka 7. člena tega zakona....«.** Razlogi oziroma možnosti napotitve na čakanje na delo so navedeni v določbi 21. člena. Napotitev na čakanje na delo ni odvisna zgolj iz razlogov 1. odstavka 7.člena, ki je precej ožja in vsebinsko pomeni nekaj povsem drugega. Predlagamo tudi, da se v okviru tega člena določi sankcija v primeru kršitev.

7.

V določbi 2. odstavka **31. člena** predlagamo, da se zraven prepovedi nadurnega dela **doda tudi prepoved začasne prerazporeditve delovnega časa.** velikokrat se namreč z začasno prerazporeditvijo delovnega časa poskuša delodajalec izogniti nadurnemu delu in s tem plačilu višje urne postavke.

8.

Krizni dodatek naj se določi enako za javni in zasebni sektor, za slednji naj velja višji spodnji znesek kot je 200€. Predlog: 500€.

9.

V **2. odstavku 35. člena** predlagamo, da se **primerjava prihodkov ne veže samo na februar 2020** ampak na obdobje **januar - april 2020.** Na ta način se bo pridobil precej bolj verodostojen podatek o morebitnem izpadu prihodkov.

10.

V določbi **10. odstavka 56. člena** je potrebno določiti rok, v katerem je potrebno **povrniti sredstva ZZS v blagajno.** V nasprotnem primeru se namreč lahko ogrozi likvidnost zdravstvene blagajne. Prav tako je treba **izenačiti roke v 4. odstavku za vse delodajalce enako.**

11.

V 1. odstavku 22. člena naj se **črta zadnja alineja. (delodajalec, ki opravlja finančno ali zavarovalniško dejavnost, ki spada v skupino K po standardni klasifikaciji dejavnosti).** Enako tudi v določbi 33. člena.

12.

Črta se 76. člen v celoti.

Posebej opozarjamo, da Zavod ne more imeti pristojnosti razpolaganja z delavci delodajalca, ki so na čakanju, ker jih delodajalec lahko kadarkoli pozove na delo. Vprašanje prisilnega vpoklica je seveda mnogo širše, prav tako je nujno potrebno zagotoviti varne delovne pogoje.

13.

V **4. odstavku 71. člena** naj se zaradi objektivnosti **doda: po predhodnem posvetovanju s sindikati.** Tako bo določitev nagrade manj subjektivna.

14.

Poleg tega predlagamo še:

- V določbi **25. člena** naj se zaradi večje jasnosti člena in objektivnega izvajanja **briše besedna zveza**: »...in drugih objektivnih razlogov...«. V nasprotnem primeru je namreč potrebno določiti kriterije, na podlagi katerih se presoja objektivnost drugih razlogov.
- Možnost sofinanciranja za čas čakanja na delo in pravice delavcev na zavodu za zaposlovanje bi morale biti **uveljavljene za nazaj**, vsaj od dne razglasitve epidemije, 13. 3. 2020.
- Če velja **nagrada iz 33. člena tudi za delo na domu**, je to treba jasno zapisati.
- Razmisliti je treba, ali bo **nadzor, ki ga opravlja inšpekcija dela** v sedanji kadrovski sestavi le te, dovolj učinkovit.
- Manjkajo **določbe o sorazmerni nagradi delavcev, ki so delno upokojeni** (starostno ali invalidsko).
- Predlagamo, da se določba **2. odstavka 46. člena** nadomesti z besedilom: »**Dijakom in vajencem, ki opravljajo oziroma bi morali v času epidemije opraviti praktična usposabljanja, le to prekine in se šteje za opravljeno.**« Z vidika varstva zdravja mladih je nujno sprejeti tovrstno določilo, ki bo preprečevalo, da bi mladi v času epidemije opravljali dela pri delodajalcih in s tem ogrožali svoje zdravje.
- Med prejemnike subvencij naj ne sodijo tudi podjetja, kjer je inšpektor ugotovil kršitve s področja varnosti in zdravja pri delu.
- V 28. členu naj se zapiše, da so poleg prispevkov oproščeni tudi dohodnine.
- Ponovno opozarjamo na potrebo po **zamrznitvi cen in vrnitev na vrednost 1. 3. 2020.**

V zvezi s podanim predlogom zakona prav tako opozarjamo, da je predlog zakona v odnosu do določb ZUIPPP v marsičem nejasen oziroma vzpostavlja veliko pravnih vprašanj na katere pa bo, po vsej verjetnosti, **opozorila tudi zakonodajno pravna služba**. Gre zlasti za institut prepovedi odpuščanja, ki je kot takšen določen v ZUIPPP, rokov za uveljavljanje pravic po ZUIPPP in predmetnega predloga zakona, izpolnjevanje pogojev za uveljavljanje pravic (upravičenci), veljavnost ZUIPPP in uveljavljanje pravic po ZUIPPP po prenehanju veljavnosti predmetnega predloga zakona, sklicevanje na posamezne člene v posamičnih določbah predmetnega predloga zakona

Obravnavani zakon ni bil sprejet v socialnem dialogu, nanj lahko zgolj dajemo pripombe. **Pričakujemo, da bomo pri oblikovanju drugega paketa zakona vključeni že v samem začetku nastajanja zakona na način, kot ga predvidevajo pravila o delovanju ESS ter da se bo le ta nastajal znotraj socialnega dialoga.** Evropska komisija (in praksa nekaterih držav) zelo jasno nakazuje, da je aktivno sodelovanje socialnih partnerjev pri iskanju rešitev in oblikovanju konkretnih predlogov (ki se udeležujejo v zakonski določbi) ključnega pomena za preprečevanje negativnih posledic epidemije na gospodarskem in socialnem področju. Predvideno pa je tudi poročanje socialnim partnerjem na evropski ravni o vključenosti socialnih partnerjev pri oblikovanju in sprejemanju ukrepov na nacionalni ravni. Čim prej je treba torej vzpostaviti tako formalni kot dejanski socialni dialog na ravni ESS.

Lidija Jerkič
Predsednica ZSSS